

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІКИ
Кафедра мовознавства

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення кафедри мовознавства
26 серпня 2025 року,
Протокол № 1
Завідувачка кафедри, докторка педагогічних
наук, професорка

_____Ольга НАГОРНА
26 серпня 2025 року

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів освітнього ступеня бакалавра
за спеціальністю В11 Філологія
спеціалізацією В11.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша - англійська
галузі знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки

РОЗРОБНИК

Доцентка кафедри мовознавства,
кандидатка філологічних наук
_____Юлія СТЕПЧУК
26 серпня 2025 року

ПОГОДЖЕНО

Деканеса факультету управління та
економіки, кандидатка
економічних наук, доцентка
_____Тетяна ТЕРЕЩЕНКО
26 серпня 2025 року

м. Хмельницький
2025

Освітньо-професійна програма «Бакалавр»
Спеціальність В11 Філологія
Спеціалізація В11.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша –
англійська галузі знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
 (https://univer.km.ua/pro-universytet/fakultety/fakultet-upravlinnya-ta-ekonomiky)

Назва навчальної дисципліни	ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА
Викладач	Лекції, практичні заняття, залік: Степчук Юлія Петрівна, к.філ.н., доцентка (http://www.univer.km.ua/profile/stepchuk-yuliya-petrivna)
Контактна інформація та науковий профіль викладача	Електронна адреса: Yulia_Stepchuk@ukr.net Y_Stepchuk@univer.km.ua Профіль у наукових базах даних: ORCID: https://orcid.org/0000-0002-2825-2299 Google Scholar https://scholar.google.com/citations?user=6osB_eMAAAAJ&hl=ru Тел.: +380972642350 навчальний корпус № 2, провул. Володимирський, 12
Інформаційні ресурси	Електронна бібліотека: http://elibrary.univer.km.ua/index.php Код для приєднання в Google клас: nfhoukjm
Консультації	Офлайн-консультації: навчальний корпус № 2, пров. Володимирський, 12, ауд. 304. Степчук Юлія Петрівна: середа з 16.00 до 17.00; Онлайн-консультації: за попередньою домовленістю електронною поштою у робочі дні з 9.00 до 17.00 Консультації до іспиту: напередодні заліку згідно із затвердженим розкладом.

Опис навчальної дисципліни

Цілі та особливості навчальної дисципліни	<p>Навчальна дисципліна «Вступ до мовознавства» є обов'язковим компонентом, що входить до циклу професійної підготовки здобувачів вищої освіти ОС Бакалавр за ОПП «Філологія. Германські мови та літератури (переклад включно, перша – англійська)» і становить фундаментальну теоретичну основу фахової підготовки майбутніх філологів і перекладачів.</p> <p>Дисципліна як невід'ємна складова освітнього процесу має на меті сформувати у студентів цілісне уявлення про мову як складну, багаторівневу й динамічну систему, ознайомити з основними поняттями, категоріями та методами мовознавства, що є необхідними для подальшого вивчення спеціальних лінгвістичних і перекладознавчих курсів. Вивчення дисципліни сприяє розвитку лінгвістичного мислення, аналітичних навичок, професійної мовної свідомості, а також адаптації студентів до академічного середовища та фахової діяльності.</p> <p>Метою навчальної дисципліни «Вступ до мовознавства» є формування теоретичної бази з мовознавства, необхідної для розуміння закономірностей функціонування та розвитку мови, оволодіння понятійним апаратом сучасної лінгвістики, а також набуття здатності розв'язувати складні теоретичні й практичні завдання у сфері мовознавчого аналізу в умовах багатоваріантності наукових підходів.</p>
--	---

	<p>1.2. Основні завдання курсу:</p> <ul style="list-style-type: none"> • висвітлити предмет, об'єкт і методи мовознавства як науки; • ознайомити студентів з основними етапами розвитку лінгвістичної думки; • сформулювати уявлення про мову як знакову, структуровану та соціально зумовлену систему; • забезпечити засвоєння базових мовознавчих понять і категорій; • ознайомити студентів з рівневою організацією мови (фонетичним, лексичним, морфологічним, синтаксичним рівнями); • сформулювати розуміння співвідношення мови і мовлення, мови і мислення, мови і суспільства; • виробити початкові навички лінгвістичного аналізу мовних одиниць різних рівнів. <p>1.3. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • сутність мови як суспільного явища та основні функції мови; • предмет і методи сучасного мовознавства; • основні етапи становлення та розвитку лінгвістики; • зміст базових терміноодиниць мовознавства (зокрема «мова», «мовлення», «знак», «система», «структура», «рівень мови», «фонема», «морфема», «лексема», «синтаксична конструкція» тощо); • особливості внутрішньої організації мовної системи та взаємодію її рівнів; • закономірності функціонування та розвитку мов у синхронному й діахронному аспектах; • основні типи мовних змін та причини їх виникнення. <p>уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • орієнтуватися в основному понятійному апараті мовознавства; • застосовувати базові лінгвістичні терміни у науковому та навчальному контексті; • аналізувати мовні явища на різних рівнях мовної системи; • зіставляти мовні факти, встановлювати системні зв'язки між ними; • використовувати елементарні методи лінгвістичного аналізу у процесі роботи з мовним матеріалом; • критично осмислювати лінгвістичну інформацію та формулювати аргументовані висновки.
<p>Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни</p>	<p>Інтегральна компетентність (ІК) Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти таких компетентностей: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>Загальні компетентності (ЗК).</p> <p>ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.</p> <p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (ФК).</p> <p>ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.</p> <p>ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як</p>

	<p>особливу знакову систему, її природу, функції, рівні. ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.</p>			
Результати навчання	<p>Вивчення цього курсу сприяє тому, що студенти будуть:</p> <p>ПР 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.</p> <p>ПР 3. Організувати процес свого навчання й самоосвіти.</p> <p>ПР 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.</p> <p>ПР 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мов і літератур, що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.</p> <p>ПР 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.</p> <p>ПР 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, вміти застосовувати їх у професійній діяльності.</p>			
Місце дисципліни в логічній схемі (Передреквізити і постреквізити навчальної дисципліни)	<p>Курс навчання – 1, 1-й семестр. Тип дисципліни – обов'язкова. Для опанування предметом «Вступ до фаху» студентам необхідно мати належний рівень володіння українською мовою, мати базові знання засвоєні при вивченні шкільних предметів гуманітарного циклу. Дисципліна вивчається паралельно з такими спорідненими навчальними дисциплінами: «Українська мова за професійним спрямуванням», «Практичний курс основної іноземної мови».</p>			
Обсяг навчальної дисципліни	<p>3,5 кредити ЄКТС / 105 годин, у тому числі самостійної роботи – 65 години, аудиторної роботи – 40 годин (лекцій – 14 годин, семінарських занять – 26 годин).</p>			
Форма навчання	<p>Денна</p>			
Мова викладання	<p>Українська</p>			
Формат вивчення навчальної дисципліни	<p>Офлайн/онлайн: лекції, практичні заняття, виконання самостійної роботи, консультації, здача звіту тощо. Для осіб із особливими освітніми потребами, у разі необхідності, розробляється індивідуальний формат вивчення навчальної дисципліни.</p>			
Необхідне обладнання	<p>Мультимедійний проектор, комп'ютер.</p>			
Зміст навчальної дисципліни та організація поточного та підсумкового контролю	Години (лекції / практичні / СРС)	Тема	Методи навчання та форми поточного контролю	Максимальна кількість балів
	2/2/-	Мовознавство як наука. «Вступ до мовознавства» як навчальна дисципліна. Предмет мовознавства. Зміст і основні завдання курсу. Місце мовознавства в системі наук. Методи дослідження мови.	Лекційний виклад, презентації, дискусійні бесіди, індивідуальні завдання, обговорення	Лекції – 2 Практичне заняття – 5

	Природа, сутність, функції та будова мови. Природа і сутність мови. Функції мови. Мова і суспільство. Мова і мислення. Мова як знакова система. Мова і мовлення. Структура мови. Синхронія і діахронія.		
2/4/8	Фонетика. Звуки мови, їх вивчення і класифікація. Фонетика як лінгвістична дисципліна. Три аспекти вивчення звуків. Фізичний аспект у характеристиці звуків. Фізіологічний аспект у вивченні звуків. Класифікація звуків. Голосні звуки. Приголосні звуки. Фонетичне членування мовленнєвого потоку. Склад. Наголос. Інтонація. Фонетичні процеси. Позиційні зміни. Комбінаторні зміни звуків. Орфоепія. Транскрипція і транслітерація. Живі та історичні фонетичні процеси. Спонтанні зміни звуків. Фонетичні закони.	Усний виклад, презентації, дискусійні питання, індивідуальні завдання, групова робота	Лекції – 2 Практичне заняття – 5 СРС – 2
2/2/8	Письмо. Значення письма в історії суспільства. Передумови виникнення письма. Етапи і форми розвитку графічного письма. Графіка. Орфографія. Принципи орфографії.	Робота з довідковою літературою, дискусійні обговорення, індивідуальні завдання, презентація, рольова гра	Лекції – 1 Практичне заняття – 5 СРС – 4
2/2/8	Лексика і фразеологія. Слово та його значення. Лексикологія. Розділи лексикології. Слово як одиниця мови. Слово і лексема. Значення слова. Лексико-семантична система мови. Поняття лексико-семантичної системи. Словниковий склад мови. Лексико-семантичні категорії. Полісемія. Омонімія. Синонімія. Антонімія. Гіперо-гіпонімія і лексична конверсія. Фразеологія. Поняття фразеології. Класифікація фразеологізмів.	Робота з підручником, довідковою літературою, проєктна робота, евристична бесіда, презентація.	Лекції – 1 Практичне заняття – 5 СРС – 4
2/4/8	Грамматика. Граматичне значення. Граматичні категорії. Предмет граматики. Розділи граматики. Основні одиниці граматичної будови мови. Граматичне значення. Граматичні категорії.	Дискусійні питання, індивідуальні завдання, презентація, робота з текстом	Лекції – 1 Практичне заняття – 5 СРС – 2
2/4/8	Морфема і словоформа. Поняття морфеми. Види морфем. Морфеміка.	Дискусійні питання, індивідуальні завдання, презентація, робота з	Лекції – 1 Практичне заняття – 5

		Грамаітична форма слова. Способи вираження грамаітичних значень. Синтеітичні способи вираження грамаітичних значень. Аналіітичні способи вираження грамаітичних значень. Історична змінність способів і засобів вираження грамаітичних значень.	підручником, довідковою літературою	СРС – 2
	2/4/8	Словосполучення і речення. Поняття словосполучення. Типи словосполучень. Синтаксичні зв'язки слів. Речення та його ознаки. Актуальне членування речення.	Робота з підручником, довідковою літературою, проєктна робота, евристична бесіда, презентація.	Лекції – 2 Практичне заняття – 5 СРС – 2
	-/2/8	Походження і розвиток мови. Проблема походження мови. Закономірності розвитку мов. Специфіка розвитку різних рівнів мовної структури. Розвиток і функціонування мов у різні історичні епохи.	Робота з підручником, довідковою літературою, проєктна робота, евристична бесіда, презентація.	Практичне заняття – 5 СРС – 2
	-/2/9	Класифікація мов. Мови світу, їх вивчення та генеалогічна класифікація. Загальна характеристика мов світу. Порівняльне вивчення мов. Генеалогічна класифікація мов. Родовідне дерево А. Шлейхера. Типологічна класифікація мов. Поняття типологічної класифікації мов. Ізолятивні (кореневі) мови. Аглютинативні мови. Інкорпоративні (полісинтетичні) мови. Флективні мови. Інші спроби типологічної класифікації мов.	Робота з підручником, довідковою літературою, проєктна робота, евристична бесіда, презентація.	Практичне заняття – 5 СРС – 2
Рекомендовані джерела для вивчення навчальної дисципліни	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вступ до мовознавства : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ : ВПЦ «Київський університет». 2007 . Ч. 2 : [І.О. Голубовська та ін. ; відп. ред. І.О. Голубовська]. 2010. 223 с. 2. Вступ до мовознавства : підручник / за ред. д-ра філол. наук, проф. І. О. Голубовської. Київ : Академія, 2016. 318с. 3. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. Київ : ВЦ «Академія», 2006. 336 с. 4. Кійко Ю.Є., Агапій А.П., Мельник Ю.Й. Вступ до мовознавства: практикум. Чернівці: Чернівецький ун-т, 2021. 176 с. 5. Класичні мови і сучасне мовознавство : хрестоматія для студентів-класиків / упоряд.: Голубовська І. О., Шовковий В. М. Київ : Київський університет ім. Тараса Шевченка, 2015. 399 с. 6. Корольов І. Р. Вступ до мовознавства. Практикум: навч. посіб. / за ред. д-ра філол. наук, проф. І. О. Голубовської . Київ : Київський університет ім. Тараса Шевченка, 2018. 27 с. 7. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ : Академія, 2014. 368 с. 8. Левицький А. Е. Вступ до мовознавства: навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 104 с. 9. Монжалеї Т. К. Вступ до мовознавства : навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2011. 183 с. 10. Терехова Д. І. Вступ до мовознавства: навчальний посібник. [Електронний ресурс]. Київ-Полтава: «Полтавський літератор», 2012. 224 с. Режим доступу: https://studfiles.net/preview/5115987/ 			
Методи навчання	Методи навчання та форми поточного контролю, порядок накопичення балів			

<p>та форми поточного контролю</p>	<p>визначені у робочій програмі та навчально-методичних матеріалах навчальної дисципліни «Вступ до мовознавства» (розміщені в електронній бібліотеці університету (http://elibrary.univer.km.ua/index.php))</p> <p>Під час лекційних занять застосовуються:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) традиційний усний виклад змісту теми; 2) слайдова презентація. <p>Під час практичних та семінарських занять впроваджуються такі методи навчання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) робота в малих групах; 2) ситуативне моделювання; 3) аналіз наукової літератури; 4) переклад тексту, перекладознавчий аналізу текстів оригіналу та перекладу. <p>Поточний контроль якості знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції; 2) усне або письмове(у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях; 3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування; 4) захист підготовленого звіту про виконання ІНДЗ; 5) захист підготовленого публічного виступу. <p>Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі задачі звіту.</p>
<p>Політика щодо дедлайнів та здобуття балів за пропущені заняття</p>	<p>Здобуття балів за пропущені практичні заняття відбувається у порядку, визначеному Положенням про організацію освітнього процесу у ХУУП, затвердженим рішенням вченої ради від 29.08.2025 р., протокол №1, введеним в дію наказом від 29.08.2025 р. № 523/25 (https://surl.lu/cbsagn).</p> <p>Завдання та формат виконання визначені у робочій програмі та навчально-методичних матеріалах навчальної дисципліни «Вступ до мовознавства» (розміщені в електронній бібліотеці університету (http://elibrary.univer.km.ua/index.php))</p>
<p>Підсумковий контроль</p>	<p>У кінці терміну практики студенти оформлюють письмовий звіт про виконання її програми та індивідуальних завдань. Основні вимоги до узагальнення матеріалу, напрацьованого студентами під час практики, і підготовки звіту та захисту програмою практики наведені у навчально-методичних матеріалах навчальної практики «Вступ до мовознавства» та в електронній бібліотеці університету (http://elibrary.univer.km.ua/index.php)</p>
<p>Критерії оцінювання</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Положення про організацію освітнього процесу у ХУУП, затверджене рішенням вченої ради 29.08.2025 р., протокол №1, введеним в дію наказом від 29.08.2025 р. № 523/25 (https://surl.lu/cbsagn). 2. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти здійснюється згідно Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (у новій редакції), затверджене рішенням Вченої ради від 29.08.2025 р., протокол №1, введене в дію наказом від 29.08.2025 р. №523/25. (http://www.univer.km.ua/page.php?pid=158)
<p>Порядок отримання додаткових балів</p>	<p>Студент може отримати додаткові бали за участь у: конкурсі, науково-практичній конференції, тренінгу, турнірі, брейн-рингу тощо, за публікацію наукової статті за тематикою, пов'язаною з навчальною дисципліною.</p>

Політика академічної доброчесності	Розділ «Академічна доброчесність» на сайті Університету http://univer.km.ua/page.php?pid=188
Політика врегулювання конфліктів	Етичний кодекс Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, затверджений рішенням вченої ради університету 27 травня 2020 року, протокол № 9, введений в дію наказом від 27.05.2020 р. № 201/20 (http://www.univer.km.ua/)
Зворотній зв'язок	1) Під час аудиторних занять, консультацій. 2) За допомогою анкетування після завершення вивчення навчальної дисципліни, регулярних анкетувань студентів, що проводяться в університеті.

Обліковий обсяг 0,38 ум.др.арк.